

MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES CONTRIBUTING TO THE FORMATION OF POSITIVE LEARNING MOTIVATION IN PTIMARY SCHOOL STUDENTS

Ibraimova Gulmira Askarovna

DOCTORAL STUDENT OF NUKUS STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14326237>

ARTICLE INFO

Received: 03rd December 2024

Accepted: 08th December 2024

Online: 09th December 2024

KEYWORDS

Technology, pedagogical technology, collaborative learning, project method, multi-stage learning, social-game methodology, cognitive interest, analysis.

ABSTRACT

Today, the use of modern pedagogical technologies to increase efficiency in education, actively involve students in the learning process, and form positive motivation for learning is a pressing issue. The Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan dated November 6, 2020 №4884 "On measures to develop the spheres of education and science in the new period of development of Uzbekistan" serves as an important factor in this direction. This article is devoted to the study of methods and pedagogical technologies for forming positive learning motivation in students using the example of English language materials.

СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ ФОРМИРОВАНИЮ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ ПОЛОЖИТЕЛЬНОЙ МОТИВАЦИИ УЧЕНИЯ

Ибраимова Гулмира Аскарровна

ДОКТОРАНТ НУКУССКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14326237>

ARTICLE INFO

Received: 03rd December 2024

Accepted: 08th December 2024

Online: 09th December 2024

KEYWORDS

Технология, педагогическая технология, совместное обучение, метод проектов, многоуровневое обучение, социогровая методика, познавательный интерес, анализ.

ABSTRACT

Сегодня использование современных педагогических технологий для повышения эффективности работы в сфере образования, активного вовлечения учащихся в учебный процесс, формирования на них положительной мотивации к учебе является актуальным вопросом. Важным фактором в этом направлении служит Постановление Президента Республики Узбекистан №4884 от 6 ноября 2020 года «О мерах по развитию сферы образования и науки в период нового развития Узбекистана». Данная статья посвящена изучению методов и педагогических технологий формирования положительной учебной мотивации у учащихся на примере англоязычных материалов.

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJOBIY TA'LIM MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISHGA YORDAM BERADIGAN ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR**Ibraimova Gulmira Askarovna**

NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI DOKTORANTI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14326237>**ARTICLE INFO**Received: 03rd December 2024Accepted: 08th December 2024Online: 09th December 2024**KEYWORDS**

Texnologiya, pedagogik texnologiya, hamkorlikda o'qitish, loyiha usuli, ko'p bosqichli o'qitish, ijtimoiy-o'yin metodologiyasi, kognitiv qiziqish, tahlil qilish.

ABSTRACT

Bugungi kunda ta'lim sohasida samaradorlikni oshirish, o'quvchilarni dars jarayonlariga faol jalb qilish, ularda ijobiy o'qish motivatsiyasini shakllantirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi dolzarb masala hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentning 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4884-son qarori ushbu yo'nalishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu maqola ingliz tili materiallari misolida o'quvchilarda ijobiy ta'lim motivatsiyasini shakllantirish usullari va pedagogik texnologiyalarni o'rganishga bag'ishlanadi.

Ushbu maqolada chet tillarini o'qitish metodikasida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari ochib berilgan. Avvalo, "**texnologiya**" so'zining semantikasi haqida to'xtalib o'tamiz. Zamonaviy pedagogik jarayon ta'lim muhitini rivojlantirishga asoslanadi, uning yaratilishi maktabning ijtimoiy institut sifatida o'quvchi shaxsining o'zini o'zi anglash jarayoniga ta'sirini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu jarayon zamonaviy maktabdagi o'quv jarayonining mazmunini qayta ko'rib chiqishni talab etuvchi muhim sabablardan biri bo'ldi va natijada yangi, samaraliroq pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish zaruratini keltirib chiqardi.

Hozirgi vaqtda uslubiy adabiyotlarda "**texnologiya**" atamasi (**inglizcha "technology"** so'zi) va "**o'qitish texnologiyasi**" (**technology of teaching**)- xususan, **chet tillarini o'qitish texnologiyasi** ("**technology of foreign language teaching**") kabi iboralar tarkibida tobora ko'proq foydalanilmoqda.

Pedagogik texnologiya - bu o'qitish jarayonida shakllantirilgan maxsus psixologik va pedagogic yondashuvlar majmuasi bo'lib, u ta'lim shakllari, usullari, metodlari va ta'lim vositalarining maxsus majmui va tartibini belgilovchi psixologik-pedagogik munosabatlar yig'indisidir; bu pedagogik jarayonning tashkiliy-pedagogik quroli (B.T.Lixachev)

Pedagogik texnologiya ta'lim jarayonini tashkil etishning mazmunli texnikasi (V.P.Bespalko).

Pedagogik texnologiya - bu rejalashtirilgan ta'lim natijalariga erishish jarayonining tavsifi (N.P.Volkov).

Texnologiya - bu san'at, mahorat, mahorat, ishlov berish usullari majmui, holatning o'zgarishi (V.M. Shepel). Pedagogik texnologiya - o'qituvchi va talabalar uchun qulay shart-

sharoitlarni so'zsiz ta'minlagan holda o'quv jarayonini loyihalash, tashkil etish va o'tkazishda har bir detali bilan o'ylangan birgalikdagi pedagogik faoliyat modeli (V.M. Monaxov).

“Texnologiya” atamasini ta'lim metodikasiga kiritilishi chet tillarini o'qitishdagi sifatli o'zgaishlarni ta'kidlash zarurati bilan bog'liq. O'qitish texnologiyasi o'qitish mazmuniga ilmiy yondashuvni nazarda tutadi. Bu qat'iy tanlangan til materialini o'z ichiga olgan lingvistik tarkib: fonetik, leksik, grammatik, nutq birliklarida taqdim etilgan (standart mashqlar, nutq shakllari yoki tuzilmalari, haqiqiy dialogik so'zlarning namunalari va har xil turdagi matnlar, tabiat va mavzular); psixologik mazmun (shakllangan talaffuz, leksik, grammatik ko'nikmalar, nutqiy ko'nikmalarda - gapirish va tinglash, o'qish va yozish, shuningdek nutq aktining mohiyatini tashkil etuvchi va nutq nutqining shakllanishini ta'minlaydigan harakatlar va operatsiyalarni o'zlashtirish; nutq aktini amalga oshirish). Bu mazmunning barchasi tilshunoslik, psixologiya va psixolingvistika sohasidagi zamonaviy yutuqlar bilan belgilanishi kerak. Turli yo'nalishlar ichida biz uchun quyidagi pedagogik texnologiyalar -hamkorlikda o'qitish, loyiha usuli, ko'p bosqichli o'qitish, ijtimoiy-o'yin metodologiyasi. Ushbu pedagogik texnologiyalarni tanlash quyidagilar bilan belgilanadi:

- birinchidan, sinf-dars tizimi kontekstida ular asosiy daraja uchun standart bilan belgilanadigan o'qitish mazmuniga ta'sir qilmasdan, o'quv jarayoniga eng oson mos keladi. Bular real o'quv jarayoniga integratsiyalashgan holda, har bir fan bo'yicha har qanday dastur yoki ta'lim standartida belgilangan maqsadlarga boshqa, muqobil an'anaviy usullardan foydalangan holda erishish imkonini beradigan, shu bilan birga, didaktika, ta'lim psixologiyasi va xususiy pedagogikaning barcha yutuqlarini saqlaydigan texnologiyalardir.

- ikkinchidan, bular chinakam pedagogik texnologiyalar bo'lib, nafaqat falsafiy va psixologik mohiyatiga ko'ra, balki sof axloqiy jihatdan ham insonparvar bo'lib, nafaqat o'quv materialini barcha o'quvchilar tomonidan muvaffaqiyatli o'zlashtirishni, balki bolalarning intellektual va axloqiy rivojlanishini ham ta'minlaydi; ularning mustaqilligi, bir-biriga bo'lgan yaxshi niyat, xushmuomalalik, boshqalarga yordam berish istagi yuzaga keladi.

Yangi o'qitish usullariga murojaat qilish orqali motivatsion bazani kengaytirishning muhimligi va zarurligi haqidagi taxminni tasdiqladi. Shu munosabat bilan biz uchun ijtimoiy-o'yin metodologiyasining motivatsion salohiyatidan foydalanish istiqbolli ko'rinadi.

Ijtimoiy o'yin metodologiyasi - bu o'qitish tizimi, uning mohiyati bolalar tomonidan faol hayot faoliyati shakllarini o'zlashtirishda, o'quvchilar tomonidan o'z shaxsiyatini bilish va tasdiqlashda; chet tilini o'rgatish jarayonida faol harakatlar orqali his-tuyg'ularning rivojlanishini va lingvistik kompetentsiyani shakllantirishni belgilovchi teatr texnikasini keng qo'llashda muhim rol o'ynaydi.

Ijtimoiy-o'yin metodologiyasining nazariy asoslari E.E.Shuleshko tomonidan yaratilgan. Undan so'ng ijtimoiy-o'yin metodologiyasining imkoniyatlarini V.M.Bukatov va A.P.Ershova o'rganadilar. Ushbu uslub o'rganishga kommunikativ yondashuvga, bolalar va o'qituvchilarning turli masalalarni erkin muhokama qilish, umumiy suhbatning borishini kuzatish va bir-biriga yordam berish qobiliyatidan foydalanishga asoslangan.

Maktab o'quvchilarining bir-biriga va o'qituvchiga ixtiyoriy ravishda qabul qilgan o'yin majburiyatlari darsda e'tibor va ish samaradorligini oshirishni ta'minlaydi. O'qituvchi tomonidan darsda qo'llaniladigan an'anaviy o'yinlardan farqli o'laroq, ijtimoiy-o'yin pedagogikasi uning elementlaridan biri emas, balki butun darsning uslubidir **[188, 134-bet]**.

O'qitishning asosiy vazifasi - bolalarning hayotiy faoliyatning faol shakllarini o'zlashtirishi, o'quvchilarning o'z shaxsiyatini o'rganishi va tasdiqlashi. Ushbu maqsadlarga darsni mikroguruhlar (kichik jamiyatlar - shuning uchun "ijtimoiy-o'yin" atamasi) o'rtasidagi hayotiy o'yin sifatida tashkil etish orqali erishiladi. Ushbu pedagogikaning shiori: "Biz o'rgatmaymiz, balki ularning ishtirokchilari bir-biriga va o'z tajribasiga ishonishni xohlaydigan vaziyatlarni yaratamiz, natijada ixtiyoriy o'qitish, o'qitish va o'rganish samarasini beradi."

Bolalarning har qanday ehtiyojlari - muhokama qilish, o'qish, hisoblash, aniqlash, kashf qilish, eslash va o'zaro tushunish muhitida, xato qilish "huquqlari" va boshqalarni eshitish va ko'rish "majburiyatlari" to'g'risidagi kelishuvni amalga oshirish yaxshiroqdir. Ma'lum bir guruh vazifalari o'rganishga ijtimoiy-o'yin yondashuvini tashkil etishga qaratilgan. Ushbu vazifalar o'qituvchi va sinf va o'quvchilar o'rtasida bir-biri bilan ishbilarmonlik munosabatlarini o'rnatishga yordam beradi: har birining o'ziga xos vaqti, joyi, ketma-ketligi bor - bu elementar o'yin qoidalari teatr pedagogikasi va bolalar xalq o'yinlaridan olingan va har qanday mavzuda ishlashda samarali birlashtiriladi. Natijada boshqa vazifa o'yinlari monotonlik, zerikish va rasmiyatchilikdan xalos bo'lishga yordam beradi. Faoliyatning bir turidan boshqasiga o'tishda ular havolaga aylanishi mumkin (masalan, sizga juda yoqadigan narsadan dastlab unchalik jozibali bo'lmagan narsaga). Ular mehnat talab qiladigan ishlarni taqsimlashda ham, uzoq kutish holatidan xalos bo'lishda ham yordam berishi mumkin.

Ko'pgina vazifalar harakatlanish uchun joy talab qiladi va o'qituvchi bu vazifalarni tor sinf muhitida qanday amalga oshirishni ko'rib chiqishi kerak. Dars davomida darslarning joylashishini bir necha marta o'zgartirish, kichik hajmdan (sinf xonasi, ofis) katta hajmga (zal, qabulxona, maktab hovlisi) va orqaga o'tish ko'pincha odatiy holdir. O'qituvchi rejissyorning mizanssenani (sahna tartibi) o'zgartirish qobiliyatini egallashi kerak.

O'yinlardan o'quv maqsadlarida foydalanish zarurati shunchalik ravshanki, u isbotga muhtoj emas. Har bir inson o'yin bolaning umumiy rivojlanishi va o'rganishiga foyda keltirishini tushunadi: bu uning kognitiv qiziqishlarini rag'batlantiradi, intellektual va ijodiy qobiliyatlarini faollashtiradi, bolalarga o'zini tasdiqlash va o'zini anglash imkoniyatini beradi va aloqa etishmasligini qoplashga yordam beradi.

Ammo amaliyotchi o'qituvchilar ham, akademik tadqiqotchilar ham o'yinni oddiy darsga kiritish har doim ham oson emasligini ta'kidlaydilar. O'quv va o'yin faoliyati o'rtasida qarama-qarshiliklar mavjud bo'lib, o'qituvchilar dars rejasiga o'yin o'qitish usullarini kiritishda muqarrar ravishda duch keladilar. An'anaviy pedagogikaning butun tizimi, sinfdagi o'quvchilar bir-biridan ajratilgan, dasturlar talablari, ko'p miqdordagi uy vazifalari va o'qituvchining buyruqlari bilan cheklangan bo'lsa, talaba faqat so'zlarni itoatkorlik bilan takrorlashi kerak. Bu amaliyotda faqat darslik - bularning barchasi hech qanday tarzda erkin ijod va o'yinni rag'batlantirmaydi.

Psixologlar yomon ta'lim natijalarining sabablaridan biri o'rganish uchun past motivatsiya ekanligini isbotladilar. Shuning uchun o'rganishga salbiy munosabatning oldini olish uchun o'qituvchi bolani qiziqtirishi va o'ziga jalb qilishi kerak. Ijtimoiy o'yin uslubi, g'alati darajada, ma'lum cheklolarga duchor bo'lgan noyob texnikani taklif qiladi. Ijtimoiy-o'yin pedagogikasining asosiy sirlari ko'rinadigan soddalik bilan bog'liq. O'qituvchi har qanday yangi materialni o'quvchilar tanish deb qabul qiladigan tarzda taqdim etishi kerak (lekin biroz tushuntirishni talab qiladi). O'quv materialini o'quvchilarni yangi va noma'lum narsalarning

ko'pligi bilan qo'rqitishi mumkin. Bunga yo'l qo'ymaslik uchun siz uning qismlarini talabalarga juda ko'rinadigan va shuning uchun qo'rqinchli bo'lmasligi uchun ajratishingiz mumkin. Biroq, chegaralar shunchaki o'qitish vositasi bo'lib, o'quvchilarga topshiriqni bajarish uchun jasoratga ega bo'lishga yordam beradi. Keyin bunday mashqlarni bajarishni o'rgangach, u keyingi o'rganish uchun yashirin imkoniyatlarni ochadi va o'z qobiliyatiga mos keladigan chuqurlikni kashf qilishdan mamnun bo'ladi. Insonning qiziqishi har doim uning xatti-harakatlari tezligi va ritmining o'zgarishida namoyon bo'ladi. Tezlik - bu tezlik. Vaqt chegarasi tezlikni oshirishni rag'batlantiradi. Bolalar topshiriqni katta zavq bilan bajarishni boshlaydilar. Vaqt chegaralari (1-2 daqiqa - ko'proq emas) bu soddalik ko'rinishini yaratishga yordam beradi.

Darsda ijtimoiy-o'yin usullaridan foydalanish o'quvchilarning fanga qiziqishini uyg'otadi. Ularning ham bir-biriga, ham o'qituvchiga ixtiyoriy ravishda qabul qilgan o'yin majburiyatlari darsda e'tibor va samaradorlikni oshiradi.

Bu kabi ijtimoiy o'yinlarni, o'qitish usullarini bolalar va o'qituvchilarning turli masalalarni erkin va qiziqish bilan muhokama qilish, umumiy suhbat va umumiy ishning borishini kuzatish, bir-birlariga yordam berish va kerak bo'lganda qabul qilish qobiliyatidan foydalanishga asoslangan.

O'yin davomida bola o'z imkoniyatlarini baholash qobiliyatini faol rivojlantiradi. Bundan tashqari, har qanday yoshdagi maktab o'quvchilarini tashqaridan taklif qilingan g'oyalarni tartibga solish usullari emas, balki o'z g'oyalarini qo'llash yoki shakllantirishda tashabbus ko'rsatish imkoniyati qiziqtiradi.

Teatr pedagogikasi texnikasidan foydalanish haftalik jadvalga maxsus taklif etilgan o'qituvchi bilan maxsus kiritilgan alohida darslarda emas, balki fan o'qituvchilari tomonidan o'tkaziladigan muntazam, kundalik darslarda joriy etilishi kerak. Aynan shu holatda, ijobiy ta'sir tabiiy ravishda yuzaga keladi.

Pedagogik psixolog E.E. Shuleshko boshchiligidagi tadqiqotlar davomida empirik oltita eng samarali ishlashi aniqlandi. Bunday mikroguruhda har bir bola guruh ishbilarmonlik muloqoti uchun eng qulay sharoitlarni topishi mumkin. Bunday guruhda yetakchilar harakatsizlarni bostirishmaydi, tinch bola esa oltita teng tinch bolalardan iborat muhit bilan himoyalangan rahbar bosimidan qutulish imkoniyatiga ega. Muhokama paytida vaziyatga qarab, oltitani beixtiyor ikkita uchga yoki juftlikka bo'linishi ham muhimdir. Bu xilma-xillik o'quvchilarga birinchi ifodalangan variantga to'xtalmasdan ko'proq fikrlarini kashf etish, ifodalash va solishtirishga yordam beradi.

Shunday qilib, o'qitishga ijtimoiy-o'yin yondashuvi maktab o'quvchilariga ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirishga imkon beradi va maktab o'quvchilarining motivatsion munosabatlarini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Boshlang'ich maktab yoshida bolada o'rganilayotgan fanlarning muhim aloqalari va munosabatlarini tushunish istagini shakllantirish uchun kognitiv ehtiyojni yangi mazmun bilan to'ldirish kerak. Faoliyat shunga qaratilgan bo'lishi muhimdir, shunda bola narsalarni tahlil qilish jarayonidan qoniqish hissini his qiladi.

L.I.Bojovich kichik yoshdagi maktab o'quvchilari o'rtasida o'qishga bo'lgan qiziqishning pasayishini tahlil qilib, sabablaridan biri "boshlang'ich maktab ta'limining mazmuni va tashkil etilishidagi kamchiliklarda" deb ta'kidladi.

[20, B.255]

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori, PQ-4884-son, 2020-yil 6-noyabr.
2. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2019). Cooperative Learning: Theory and Practice. Cambridge University Press.
3. Harmer, J. (2015). The Practice of English Language Teaching (5th Edition). Pearson Education.
4. Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2021). Teaching and Researching Motivation (3rd Edition). Routledge. – 280 pages.
5. Nation, I. S. P., & Yamamoto, A. (2020). Using Technology in Teaching Vocabulary. Oxford University Press. – 254 pages.
6. Куклина Т.В. Дидактические условия организации общешкольного учебного проекта с применением информационных технологий. Дис. канд. пед. наук: 61:04-13/2381. - Москва, 2004. - 130 с.